

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	168
Land:	Eritrea
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat. Eritrea: Nasjonaltjeneste
Udgivet:	2. maj 2013
Optaget på baggrundsmaterialet:	2. maj 2013

Temanotat

Eritrea: Nasjonaltjeneste

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2013

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat **Eritrea: Nasjonaltjeneste**

SUMMARY

The National Service consists of both military training and community service. Besides averting external threats, it is an instrument to create a cohesive national identity and rebuilding the country. The *Warsay Yikaalo*-campaign is an extension of this programme. The upper age limit for conscription to national service has increased, for both men and women. Women are increasingly exempt from National Service because of marriage, birth or on a religious basis.

Eritreans who evade the National Service are exposed to a number of extrajudicial punishments from local military commanders. However, the punishments are arbitrary, and there are indications that Eritreans performing their national service in military units are more subject to punishment than Eritreans in the civilian sector.

SAMMENDRAG

Nasjonaltjenesten i Eritrea omfatter både sivile og militære oppgaver, og målsetningen med tjenesten utover nasjonalt forsvar, er i utgangspunktet at den skal bidra til gjenoppbyggingen av landet og utviklingen av en felles eritreisk identitet på tvers av etniske og religiøse skillelinjer.

Den uløste grensekonflikten med nabolandet Etiopia og *Warsay Yikaalo*, en forlengelse av nasjonaltjenesten, har ført til at mange menn blir værende i tjenesten i en årrekke. Kvinner fritas i økende grad fra tjenesten som følge av ekteskap, fødsler eller på religiøst grunnlag.

Eritreere som unndrar seg nasjonaltjeneste risikerer regulære straffereaksjoner, og vilkårlige utenomrettslige reaksjoner fra lokale militære overordnede. Det synes som om eritreere som tjenestegjør i militære avdelinger kan være mer utsatt for reaksjoner enn eritreere som tjenestegjør i sivil sektor.

INNHold

1. Innledning	5
2. Nasjonaltjenesten	5
2.1 Warsay yikaalo	6
2.2 Antallet i nasjonaltjeneste.....	6
2.3 Innkalling til tjeneste: 1994-2012.....	7
2.4 Sawa – militærleir eller utdanningscenter?.....	8
2.4.1 Forvaringssteder i Sawa	9
2.5 Militær trening.....	10
2.5.1 Sawa	10
2.5.2 Kiloma	10
2.5.3 Wia	10
2.6 Samfunnstjeneste	11
2.7 Tjenestegjøring i hæren	11
2.7.1 Lønn og kompensasjon for tjenestepliktige	12
3. Fritak fra nasjonaltjeneste	12
3.1 Medisinske grunner	12
3.2 Etnisk og religiøs tilhørighet	13
3.3 Kvinner	13
4. Demobilisering.....	14
4.1 Dokumentasjon på demobilisering og dimittering	14
4.2 Hvem har blitt demobilisert?	15
5. Straff for brudd på nasjonaltjenesteloven – teori og praksis	15
5.1 Straffereaksjonene ifølge loven	15
5.2 Straffereaksjoner i praksis	16
5.2.1 Overgrep mot familiemedlemmene til personer som unndrar seg militær nasjonaltjeneste	17
6. Referanser.....	19

1. INNLEDNING

Dette notatet er en oppsummering av ulike synspunkt og av tilgjengelig skriftlig informasjon om nasjonaltjenesten i Eritrea, og om konsekvensene for dem som unndrar seg tjenesten.

Det er svært vanskelig å finne fakta om ulike samfunnsforhold i Eritrea. Dette gjelder også nasjonaltjenesten. Myndighetene offentliggjør ikke informasjon om tjenesteforhold i nasjonaltjenesten, om antallet vernepliktige i tjeneste eller praksis for demobilisering/dimittering. Størstedelen av førstehåndsopplysningene om nasjonaltjenesten stammer derfor fra uttalelser fra eritreere som har forlatt landet, eller anekdotisk informasjon formidlet til representanter for det internasjonale miljøet i Asmara.

Landinfo gjennomførte i februar 2011 en informasjonsinnhentingsreise til Eritrea og Sudan, hvor vi møtte representanter for myndigheter, lokale og internasjonale organisasjoner og eritreiske flyktninger med erfaring fra nasjonaltjenesten. I januar/februar 2013 reiste Landinfo tilbake til Asmara og møtte blant annet representanter for ulike ambassader og internasjonale organisasjoner. Majoriteten av disse kildene er av sikkerhetsgrunner anonymisert.

Ingen av de internasjonale kildene Landinfo møtte, legger skjul på at størstedelen av informasjonen de formidler ikke er faktabasert, men er synspunkter og til dels spekulasjoner. Den toneangivende Eritrea-kjenneren Gaim Kibreab understreker at det er nærmest umulig for utlendinger å få tillatelse til å gjennomføre samfunnsvitenskapelige forskningsprosjekter, og selv eritreiske forskere møter store utfordringer (Kibreab 2009). Mangelen på data og vanskene med å få tilgang til informasjonen som finnes, begrenser mulighetene til innsyn og kunnskap om en rekke samfunnsforhold. Ingen internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner har tilgang til landet, og det finnes heller ingen nasjonale, uavhengige menneskerettighets- eller interesseorganisasjoner som kan overvåke situasjonen. En rekke internasjonale private bistandsorganisasjoner ble utvist i 2011, og per i dag er det ingen slike organisasjoner til stede i Eritrea. Det er derfor svært få internasjonale representanter til stede i Eritrea, og deres bevegelsesfrihet er begrenset.¹

2. NASJONALTJENESTEN

Nasjonaltjenesten i Eritrea skiller seg fra verneplikten i Norge og de fleste andre land, fordi målsetningen med tjenesten bygger på en ideologi om gjenoppbygging av landet, styrking av økonomien og utvikling av en felles eritreisk identitet på tvers av etniske og religiøse skillelinjer.

¹ I januar 2013 signerte regjeringen og FN en rammeavtale for samarbeid for perioden 2013-2016. Budsjettet for samarbeidet er anslått til 188 millioner amerikanske dollar. Avtalen har fem satsningsområder: nasjonal kapasitetsbygging, matsikkerhet og bærekraftige levekår, miljø, og likestilling mellom kjønnene.

Etter frigjøringen fra Etiopia i 1991 og uavhengigheten i 1993, demobiliserte Eritrea soldatene som hadde tjenestegjort i frigjøringskrigen. Fra juli 1994 ble militær trening på nytt introdusert i nasjonaltjenesten, og både kvinner og menn mellom 18 og 40 år er tjenestepliktige.²

Tjenestetiden er 18 måneder, og omfatter militær trening i seks måneder og samfunnstjeneste i tolv. Siden grensekrigen med Etiopia i 1998 har tjenesten blitt forlenget og praktisk talt permanent med hjemmel i denne lovbestemmelsen. Vernepliktige dimitteres bare på individuell basis, og det har heller ikke vært noe omfattende demobiliseringsprogram siden slutten av grensekrigen i 2000. Vernepliktige som tjenestegjør i den sivile sektoren arbeider i departementer, skoler, domstoler, sykehus, lokale myndigheter eller statlige bedrifter.³

I krisesituasjoner kan den øvre aldersgrensen for førstegangstjeneste heves inntil 50 år, men i praksis synes den øvre grensen for å gjennomføre nasjonaltjeneste å ha økt de siste årene til å ligge mellom 50 og 57 år for menn, og 47 år for kvinner.⁴ I praksis gjennomfører kvinner en kortere tjeneste enn menn.

Etter førstegangstjenesten er alle eritreere registrert i reservisthæren fram til fylte 50 år, og de kan gjeninnkalles til trening og mobilisering (Nasjonaltjenesteloven 1995, § 23 og 25).

2.1 WARSAY YIKAALO

Warsay Yikaalo Development Campaign (WYDC), det nasjonale utviklingsprogrammet, ble vedtatt i 2002.⁵ Eritreiske myndigheter har ikke formulert hva innholdet i programmet er, men flere Eritrea-kjennere karakteriserer dette som en ubegrenset forlengelse av nasjonaltjenesten (Healy 2007; Kibreab 2009a, 2009b).

2.2 ANTALLET I NASJONALTJENESTE

Ingen vet hvor mange eritreere som avtjener nasjonaltjeneste. Eritreiske myndigheter oppgir ikke hvor mange som innkalles til tjeneste, men enkelte kilder spekulerer i

² Nasjonaltjenesteloven ble første gang vedtatt i 1991 og senere revidert i 1995 (Kibreab 2009a, 2009b). Nasjonaltjenesten omtales på tigrinja som *hagerawi agelglot*. Eritreiske myndigheter bruker ifølge Gaim Kibreab ikke begrepet militærtjeneste, på tigrinja *wotehaderawi agelglot*, (Asylum and Immigration Tribunal 2007, s. 30).

³ Eritrea er fortsatt under militær mobilisering som følge av den uløste grensekonflikten med Etiopia, og det som omtales som en "No war – no peace"-situasjon. Eritrea har den største hæren i Afrika sør for Sahara (UNHCR 2011).

⁴ Ifølge informasjon fra den britiske ambassaden i Eritrea (sitert i UK Home Office 2011, del 9.43), kan nasjonaltjeneste for menn i praksis gjennomføres fra man er 18 år til man er 57 år. For kvinner gjelder det fra man er 18 til man er 47 år. Kilden understreker at kvinner over 27 år er under aktiv nasjonaltjeneste, men var ikke kjent med at kvinner som var over 27 år, og som ennå ikke hadde gjennomført militær trening, måtte gjennomføre denne delen av nasjonaltjenesten. Human Rights Watch (HRW) sin rapport fra april 2009 viser til at det i realiteten forekommer tvungen verneplikt for menn opp til 50 år. Organisasjonen refererer til noen flyktninger som mente at 55 år var den øvre grensen for nasjonaltjenestepliktig alder, mens andre igjen satte den øvre grensen til 57 år for menn og 47 år for kvinner (HRW 2009). Storbritannias ambassade i Eritrea (2008) forklarer videre at myndighetene kan holde eritreere i nasjonaltjenesten i opp til 10 år. Eritrea-kjenneren Tanja Müller ved University of Manchester skriver i en forskningsartikkel fra 2008 at "nasjonaltjenesten sjelden avsluttes etter ett år slik den opprinnelig var tiltenkt, men tvert i mot fortsetter på ubestemt tid".

⁵ Betegnelsen *warsay yikaalo* betyr "bærer av arven". Warsay referer til de unge rekruttene og yikaalo referer til de som sloss under uavhengighetskrigen (Kibreab 2009, s. 260).

antallet.⁶ I oppsummeringen fra en Eritrea-konferanse i regi av tankesmia Chatham House i 2007, ble det anslått at 350-420 000 eritreere tjenestegjorde. Halvparten av dem var i den lovspesifiserte tjenesten, mens resten var i det nasjonale utviklingsprogrammet (Healy 2007).⁷

2.3 INNKALLING TIL TJENESTE: 1994-2012

Fra 1994 til grensekrigen i 1998 innkalte lokalmyndighetene, *zobaen*, ca. 25 000 nye rekrutter til nasjonaltjeneste i halvårlige intervaller enten skriftlig eller – på mindre steder – muntlig. Rekruttene fikk beskjed om oppmøtested, eksempelvis et fotballstadion eller en skole, og ble derfra fraktet til treningsleiren Sawa (se for øvrig nærmere omtale av denne leiren i punkt 2.4).⁸

Fra sommeren 2002 unndro stadig flere eritreere seg nasjonaltjenesten, og myndighetene tok i bruk sterkere virkemidler. Militærpoliti oppsøkte private hjem, arbeidsplasser og sosiale samlingssteder i jakten på rekrutter (diplomatisk kilde 1, e-post 2002; Müller 2008). Også kvinner ble hentet med makt. I februar 2005 ble for første gang ungdommer pågrepet på høylys dag (diplomatisk kilde 1, e-post 2005). I 2006 var det tegn til at pågripelsene økte i omfang, og dette var sannsynligvis knyttet til den spente situasjonen i forbindelse med grensetvisten med Etiopia (diplomatisk kilde 1, e-post 2006).

I 2008 rapporterte opposisjonsnettstedet Awate om nye pågripelser (*giffa*⁹), samt at alle etiopiere ble tatt inn til trening og tjeneste (2008).

Den britiske ambassaden i Asmara mente i 2010 at det ikke fantes formelle retningslinjer for gjennomføringen av pågripelsene. Majoriteten av dem uten dimitterings- eller demobiliseringsdokumenter, ble sendt til treningsleir eller et forvaringssenter. Menn var ifølge samme kilde mer utsatt for nitidig kontroll ved slike pågripelser enn kvinner (sitert i UK Home Office 2011).

Beskrivelsene av situasjonen er fortsatt sammensatte og til dels motstridende. En lokal kilde i Asmara opplyste i februar 2013 at pågripelser av ungdom til nasjonaltjenesten skjer langt sjeldnere i dag enn tidligere. I mars 2013 omtaler imidlertid andre kilder at det er klare tegn på at det mangler personell på alle nivå i hæren, og enkelte steder blir også kvinner med barn utkommandert til tjeneste (internasjonal kilde, e-post 2. april 2013).

⁶ Det er få statistikker som er offentlig tilgjengelige i Eritrea. Det har heller ikke vært gjennomført folketelling i landet siden frigjøringen i 1991. Det offisielle anslaget på innbyggertallet ligger på 3,6 millioner, mens FN opererer med anslag på over fem millioner (Human Development Report 2013) - noe som sannsynligvis er for høyt, og baserer seg på en framskrivning av folketallet i 1991.

⁷ Crisis Group (2010) anslår antallet eritreere i nasjonaltjenesten til å være "hundretusener".

⁸ Et medlem av en kristen minoritetsgruppe som Landinfo møtte i Asmara i februar 2011, beskrev innkallingen på 1990-tallet på følgende måte:

I begynnelsen [1995-2000], ble man innkalt ved et brev fra zobaen. Dette brevet var lite, skrevet på maskin og hadde ikke stempel. Dersom man ikke dro til Sawa kunne man bli tatt med i en "oppsamlinger". Disse startet fra 1995/1996. Det var imidlertid ikke vanskelig å unndra seg slike oppsamlinger. Man merket det på omgivelsene, og da visste man at det var på tide å reise til slektninger for å gjemme seg.

Kilden selv hadde gjort dette. Hun opplyste videre at det ble lettere å unngå pågripelse etter at hun fikk id-kort.

⁹ *Giffa* er betegnelsen som brukes på tigrinja for det engelske uttrykket *round up* (pågripelse).

2.4 SAWA – MILITÆRLEIR ELLER UTDANNINGSINSTITUSJON?

Landinfos samtalepartnere i Asmara vinteren 2013 pekte på at Sawa utvilsomt har hatt et dårlig rykte, men stedet har endret karakter i løpet av de senere årene, og er i dag trolig først og fremst en utdanningsinstitusjon – og på størrelse med en by som kan huse opptil 30 000 mennesker. Leiren ligger i Gash Barka-regionen, ved elven Sawa i den vestlige delen av landet, ikke langt fra grensen til Sudan. Sawa ble bygget på 1990-tallet som en militær treningsleir. I begynnelsen bodde alle rekruttene i bambushytter. Etter hvert har kullene som har tjenestegjort der bygget hus og sovesaler. I 2011 opplyste ulike samtalepartnere Landinfo møtte i Asmara at Sawa er delt inn i to områder: ett undervisningsområde, og ett for militær trening. Dette samsvarer med opplysninger i en innberetning fra den amerikanske ambassaden i Asmara til det amerikanske utenriksdepartementet i 2006 (U.S. Embassy Eritrea 2006). Det finnes også flere mindre butikker som selger dagligvarer og andre ting folk har bruk for. Foreldre kan dessuten besøke barna sine i Sawa, og det finnes overnattingsmuligheter for dem på området (samtaler i Asmara, februar 2013).

For å øke kontrollen med ungdom i tjenestepliktig alder, måtte alle skoleelever på videregående skole fra sommeren 2003 gjennomføre det tolvte og siste skoleåret i Sawa. Ingen andre skoler i Eritrea tilbyr dette skoleåret, som må fullføres for å bli tatt opp på universitet.¹⁰ Mange unge eritreere avslutter imidlertid skolegangen før tolvte skoleår, og kommer derfor ikke til Sawa.

Myndighetene har ikke offentliggjort statistikk, men ifølge Verdensbanken (u.å.) går anslagsvis 36 % av barn i grunnskolepliktig alder på skole. I de store byene er andelen etter alt å dømme langt høyere, mens andelen synker i perifere områder som Gash Barka og Afar-regionen. Estimater fra Verdensbanken viser for øvrig at kun 38 % av grunnskoleelevene fullfører skolegangen sin. Det betyr at store ungdomskull, særlig i utkantsområdene, innrulleres i nasjonaltjenesten på andre måter enn via Sawa. De får sin militære trening i andre leire. Wia er én av disse leirene, men det er uklart om den fortsatt er i drift (Kibreab 2009a, 2009b; Müller 2008; samtaler i Asmara januar/februar 2013).¹¹

Skoleprogrammet i Sawa er i prinsippet skilt fra den militære treningen i leiren, som er en del av nasjonaltjenesten. Skolen er underlagt undervisningsdepartementet, mens nasjonaltjenesten er underlagt Forsvarsdepartementet. Ifølge flere av Landinfos samtalepartnere i Asmara vinteren 2013, avsluttes det tolvte skoleåret i Sawa med seks til åtte ukers militær trening.¹² Rykter og historier om seksuelle overgrep, både i

¹⁰ Alder ved avslutning av det tolvte skoleåret kan variere, avhengig av om man har hoppet over et klassetrinn. En diplomatisk kilde (4) kjente til avgangselever så unge som 16 år (samtale i Asmara, februar 2011).

¹¹ Skolene orienterer foreldrene til alle 11.-klassingene om Sawa. Etter informasjonsmøtet blir det formidlet avreisetid og sted etter sommerferien. På avreisedagen samles elevene på skolen, og fraktes siden til leiren. Det er ulike avgangsdager fra de ulike regionene.

¹² Enkelte kilder har beskrevet rutinen i Sawa. En eritreisk kvinne Landinfo møtte i Eritrea i 2011, og som hadde sendt flere av barna sine til leiren, forklarte at ungdommene etter ankomst gjennomførte to uker med fysisk trening. Deretter startet undervisningen, som i 2011 varte fram til 16. mars. Dagen startet klokken 06:00 med én times fysisk trening. Lørdagene var arbeidsdag på jordene, søndag var fridag (samtale i Asmara, februar 2011).

En eritreisk flyktning (1) i Sudan forklarte at elevene i Sawa hadde skoleuniform med hvit skjorte og blå/grønne bukser. En typisk dag i Sawa ble beskrevet på følgende måte:

Man vekkes kl. 05:00. Da må man lage frokost og gjøre seg klar for skolen. Skolen starter kl. 08:00 og varer fram til 12:00. Etter dette kan man gjøre lekser og gå igjennom dagens læring. Kveldene brukes

Sawa og andre treningsleire, var tidligere ikke uvanlig. Kibreab (2009, s. 60) peker på at det er umulig å skille mellom påstander, rykter og sannhet på grunn av sensuren i landet. Derfor har det også sirkulert en rekke ubekreftede historier om selvmord, dødelig malaria og seksuelle overgrep under tjenestegjøring.

Ifølge en diplomatisk kilde (4) Landinfo møtte i Asmara i 2011, forekommer seksuelt misbruk i Sawa "as much as you can expect in a place like this". Gutter og jenter har separate soverom, men omgås fritt resten av døgnet.

Ungdom som avlegger eksamen (og gjennomfører militær trening) i Sawa kan deles inn i tre kategorier, som følger ulike spor videre i nasjonaltjenesten (samtale med representant for eritreiske myndigheter i Asmara, februar 2011):

- Avgangselever med gode karakterer og privilegerte¹³ eritreere går videre til én av landets åtte høyskoler,¹⁴ hvor det tilbys studieprogrammer for to og fire år. Etter endt utdanning, gjennomfører de nasjonaltjenesten med hovedsakelig sivile arbeidsoppgaver.
- Avgangselever med dårligere karakterer tilbys yrkesopplæring, både i og utenfor Sawa. Senteret for yrkesopplæring i Sawa, som ble opprettet i 2007, består av fem skoler som underviser i bygg og anlegg, administrasjon, teknologi og jordbruk. 2435 elever ble uteksaminert herfra i juli 2011 (Efrem 2011, Shabait 2011). Etter endt yrkesopplæring overføres studentene til enten sivil eller militær tjenestegjøring.
- Avgangselever som verken tar universitets- eller yrkesopplæring går stort sett inn i tjeneste under militær kommando.

2.4.1 Forvaringssteder i Sawa

Flere av menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch's kilder i rapporten *Service for Life* fra april 2009 omtalte ulike forvaringssteder i Sawa, deriblant underjordiske celler og metallcontainere. I samtaler med menneskerettighetsaktivisten Elsa Chyrum har en del eksileritreere opplyst at Sawa-fengselet er et inngjerdet område bestående av tolv bølgeblikkhus oppe på en høyde. Husene har navn som Wedi Shika, Bahta, Hinsu og Police (Chyrum 2006). I en innberetning fra den amerikanske ambassaden i Asmara til det amerikanske utenriksdepartementet i

til å slappe av. I Sawa bor studentene 120 stykker på hvert rom. Man får ikke ta ferie i løpet av oppholdet der, men familien kan komme på besøk. Da bor familien i samme type rom som studentene, men som er forbeholdt familier. Besøkene varer som regel i to-tre dager. Man har ikke id-kort mens man er i Sawa (samtale i Kassala, februar 2011).

¹³ En rekke av kildene Landinfo møtte i Eritrea og Sudan i februar 2011 understreket at privilegerte eritreere har fordeler, inkludert tilgang til høyere utdanning.

¹⁴ 1) Teknologisk institutt i Mai Nefi, 25 km sør for Asmara, som i praksis er tre fakulteter: a) Pedagogikk, b) Ingeniørfag c) Teknologi.

2) Høyskolen for samfunns- og humanistiske fag i Adi Keyh, 110 km fra Asmara.

3) Landbrukshøyskolen i Hamelmalo, 440 km nordvest for Asmara.

4) Handelshøyskolen i Halhale, 30 km sør for Asmara.

5) Sjøfartshøyskolen i Massawa.

6) Det medisinske fakultetet (Orota) i Asmara.

2006, omtales *Forto Sawa*; den militære treningsleiren – og forvaringssenteret – som ligger ca. 2 km fra leiren hvor skolegangen foregår. Ingen av Landinfos samtalepartnere i Asmara i januar/februar 2013 kunne bekrefte opplysningene om forvaringsteder i Sawa.

2.5 MILITÆR TRENING

Den seks måneder lange militære delen av nasjonaltjenesten skal ifølge nasjonaltjenesteloven gjennomføres ved et treningssenter (§ 9). De mest omtalte treningssentrene er Sawa, Kiloma og Wia.¹⁵

2.5.1 Sawa

Lengden på den militære treningen i Sawa varierer tilsynelatende fra én mobiliseringsrunde til en annen, og kan være bestemt av både praktiske og politiske hensyn. Men det synes som om alle, også de som tar høyere utdanning, har vært gjennom et minimum av militær trening. I hovedsak foregår dette under oppholdet i Sawa, men de tjenestepliktige kan i prinsippet også innkalles til trening senere. Flere av Landinfos samtalepartnere i Eritrea og Sudan i 2011 opplyste at treningen i Sawa varte i tre måneder. Informasjonen om når treningen fant sted sprikte – noen mente treningen ble gjennomført før skoleåret startet, men majoriteten mente at den militære treningen fant sted etter eksamen. I 2013 opplyste ulike kilder at den militære treningen i Sawa ble gjennomført etter eksamen i mars, og varte fra seks til åtte uker (samtaler i Asmara januar/februar 2013).

2.5.2 Kiloma

Kiloma-leiren ligger 40 kilometer utenfor Assab, og ble opprettet for å redusere antallet militærnektete og desertører. Den åtte måneder lange treningen i Kiloma er beskrevet som bestående av lange marsjer, opp til 40 km om dagen i et barskt klima (Chyrum 2006). Eritrea-kjenneren Gaim Kibreab har gitt uttrykk for at leiren kun mottok rekrutter under 17. og 19. mobiliseringsrunde (samtale i Bern, november 2009).

2.5.3 Wia

Wia ligger ca. 30 km sørøst for havnebyen Massawa. Wia ble stengt i 2009 etter utbrudd av smittsom hjernehinnebetennelse.¹⁶ (U.S. Department of State 2010; diplomatisk kilde 1, e-post 2010). Det er uklart om leiren er gjenåpnet (samtaler i Asmara i januar/februar 2013).

Wia-leiren består av flere leire. Det er et eget forvaringssenter i leiren.¹⁷ Leiren er kjent for spesielt barske forhold. Ifølge opposisjonsnettstedet Awate (2007a) ble

¹⁵ Andre omtalte treningssentre inkluderer Maiter (40 km sørvest for Assab), men det er ikke i bruk lenger, og Adi Roso, som kun er for kommandanter (Kibreab 2009).

¹⁶ Én kilde (e-post mai 2010) har forklart at eritreere som tjenestegjorde i Wia ble flyttet til Kiloma i august/september 2009 etter et utbrudd av hjernehinnebetennelse og en smittsom hudinfeksjon. Kiloma har også tidligere vært brukt som alternativ for Wia, men på grunn av de barske klimatiske forholdene i Kiloma har Wia blitt tatt i bruk igjen når problemene der er håndtert, ifølge kilden.

¹⁷ Blant kommandantene i leiren før stengningen i 2009 var oberstløytnant Jemal, oberstløytnant Weddi Haile og kaptein Ramadan.

spesielt to grupper sendt til trening i denne leiren; personer som har unnlatt å møte til tjeneste, og medlemmer av forbudte kirkesamfunn. Leiren har også blitt brukt for repetisjonsøvelser for reservister (samtaler i Asmara og Kassala i 2011).

Ungdom som har sluttet skolen før tolvte klassetrinn har også blitt sendt til Wia (diplomatisk kilde (4), Asmara februar 2011; samtaler i Asmara januar/februar 2013).

2.6 SAMFUNNSTJENESTE

Det er ulike oppfatninger om hvem som får tjenestegjøre i henholdsvis sivil og militær sektor. Offisielle retningslinjer på dette området er ikke kjent.

Enkelte kilder hevder at personer med høyere utdanning, spesiell kompetanse og andre privilegerte personer som regel tjenestegjør i sivil sektor - enten i offentlig virksomhet eller i tjenesteytende næringer som for eksempel hoteller og restauranter, PFDJ-styrte selskaper¹⁸, og i Warsay Yikaalo-programmet.¹⁹ Andre hevder at dette er mer tilfeldig (diplomatisk kilde (3), samtale i Asmara, februar 2011; lederen for en eritreisk organisasjon (1), møte i Asmara i 2011; samtaler i Asmara januar/februar 2013).

Tjenestepliktige i sivil sektor forholder seg hovedsakelig til sin sivile arbeidsgiver. Flere kilder har pekt på et tydelig skille mellom ikke-militære og militære arbeidsgivere. Førstnevnte synes ikke å håndheve et militært reglement over eksempelvis permisjon så strengt som sistnevnte. Man kan overføres fra den sivile delen av tjenesten til den militære, men det foreligger ingen informasjon over hvor ofte dette skjer.

Personer i sivil tjeneste er fortsatt i militær beredskap for myndighetene, ifølge en eritreisk advokat Landinfo møtte i Asmara i februar 2011. De kan også bli gjeninnkalt for militære øvelser (diplomatisk kilde (3), samtale i Asmara, februar 2011). Alle som har avtjent nasjonaltjeneste har for øvrig obligatorisk oppmøteplikt til reservistforsvaret inntil fylte 50 år.²⁰ Dette inkluderer også kortere perioder med militær trening (Nasjonaltjenesteloven 1995, §§ 23, 27).

2.7 TJENESTEGJØRING I HÆREN

De fleste som ikke fullfører 12 års skolegang, de som ikke får videre utdannings-tilbud etter videregående skole, eller personer som hentes inn ved *giffa*, overføres til militære enheter i hæren²¹ (samtaler i Asmara i 2011 og 2013).

Oppgavene disse rekruttene kan beordres til, spenner fra rene militære oppgaver til arbeid i landbruket, industrien, statlig virksomhet eller på eiendommen til en militær overordnet²² (Kibreab 2009).

¹⁸ PFDJ (People's Front for Democracy and Justice) har gjennom stråselskaper har nærmest monopol på eksport- og importindustri.

¹⁹ Begge program er underlagt Forsvarsdepartementet, ifølge flere av kildene Landinfo møtte i Eritrea og Sudan i 2011.

²⁰ Eritreere som er ferdig med nasjonaltjenesten kalles *agelgelot*.

²¹ Hæren er delt i fem operative soner ledet av fem generaler som rapporterer direkte til presidenten.

2.7.1 Lønn og kompensasjon for tjenestepliktige

Nasjonaltjenestepliktige mottar 145 nakfa (ca. 55 norske kroner) i måneden det første året de er i tjeneste, deretter økes lønnen gradvis til 500 nakfa (ca. 194 norske kroner) i måneden. Dette er en lav inntekt, sammenliknet med prisene på en rekke matvarer.²³ Får man et regulært ansettelsesforhold med en arbeidsgiver, stiger lønnen betydelig. Da må man først dimitteres/demobiliseres, noe som er styrt av militært overordnede, og ikke sivile ledere (samtale med eritreisk kilde i nasjonaltjeneste i offentlig sektor i Asmara, februar 2011).

3. FRITAK FRA NASJONALTJENESTE

I henhold til loven får kun personer som hadde avtjent militærtjeneste før loven trådte i kraft i oktober 1995, og personer som kan bevise at de har deltatt i frigjøringskrigen (1962-1991), fritak fra nasjonaltjenesten.

Personer som er vurdert som ikke tjenestedyktige fritas fra den militære treningen, men skal gjøre sivilteneste.

Ifølge ulike kilder er det imidlertid ikke konsistens i hvordan eritreiske myndigheter anvender regelverket, verken for kvinner eller menn (samtaler med eritreiske kilder i London, mai 2010).

3.1 MEDISINSKE GRUNNER

Nasjonaltjenestelovens § 15 slår fast at fysisk funksjonshemmede, blinde og personer med alvorlige psykiske lidelser kan unntas fra nasjonaltjenesten. Undersøkelsen og vurderingen av tjenestedyktighet gjøres av leger, men beslutningen om fritak tas av de militære myndighetene.

UNHCR mener at fysisk funksjonshemmede i praksis blir fritatt fra tjeneste (UNHCR 2011, s.9, fotnote 54). Under Landinfos reise til Eritrea og Sudan i 2011 omtalte ulike kilder flere eksempler på folk som var fritatt på grunn av kroniske lidelser som diabetes, dårlig syn og astma.

Den britiske ambassaden i Asmara refererer likeledes til en eritreisk kilde som har opplyst at funksjonshemmede (og gravide) unntas fra tjeneste etter legevurdering (sitert i UK Home Office 2011, s. 46).

²² En 27-årig eritreisk flyktning (2) ble tatt i en *giffa* i 2006. Etter fire måneder med militær trening ble han overført til en militær enhet med oppgaver i byggebransjen i Barentu (samtale i Kassala 2011).

Rekrutter som er i sivil nasjonaltjeneste kan bli overført til militære enheter. En eritreisk flyktning (4) har forklart Landinfo at han hadde seks måneders trening i Sawa i 2003, og ble uteksaminert fra Landbrukshøyskolen i 2007. Utdanningsdepartementet sendte han til Landbruksdepartementets kontor i Tesseney for nasjonaltjeneste. Etter ett år her ble han omplassert til den militære Første operasjonelle forsvarsstyrken, som var organisert under Forsvarsdepartementet. Først var beskjednen at han skulle arbeide videre med samme prosjekter som i departementet, men ved oppmøte fikk han samme oppgaver som enhver annen soldat i regimentet, og var ikke å regne som sivil. Han klaget på arbeidsoppgavene, både muntlig og skriftlig, til ledelsen ved enheten, som svarte med å sende ham til å arbeide med hakke og spade (samtale i Kassala 2011).

²³ Ett kilo appelsiner kostet 62 nakfa, det vil si ca. 24 norske kroner i februar 2011. Ett kilo epler hadde tilsvarende pris i februar 2013.

Psykisk sykdom som fritaksgrunnlag omtales av Human Rights Watch (HRW 2009). Rekrutter som hadde forlatt Sawa beskrev en dramatisk økning i antallet mentalt ustabile rekrutter. Dette ble tolket enten som et uttrykk for slitasje av å oppholde seg i leiren, eller skuespill for å bli fritatt.. Dersom rekrutter faktisk spiller syke, er det en indikasjon på at psykiske lidelser kan gi fritak, selv om Human Rights Watch refererer til en eritreisk flyktning som hevder at en enten må være blind eller mangle avtrekkerfinger for å fritas fra tjeneste (HRW 2009, s. 47, fotnote 178).

3.2 ETNISK OG RELIGIØS TILHØRIGHET

Verken etnisk eller religiøs tilhørighet er formelle fritaksgrunner fra nasjonaltjenesten. I praksis tvinges imidlertid ikke kvinner fra rurale, muslimske områder hvor motstanden mot kvinnelig verneplikt er sterk, til å tjenestegjøre (Chyrum, samtale i London, mai 2010; Kibreab, samtale i Bern, november 2009; samtaler i Asmara og Sudan, februar 2011).

Muslimske kvinner som vokser opp i byene Asmara, Keren, Mendefera, Barentu og Assab anses derimot for å være sekulariserte og rekrutteres til nasjonaltjenesten, i motsetning til kvinner fra Akordat, som er en konservativ muslimsk by. Menn fritas verken av religiøse grunner eller på bakgrunn av etnisk tilhørighet (Kibreab, samtale i London, mai 2010).

3.3 KVINNER

En rekke kilder i og utenfor Eritrea har de senere årene hevdet at stadig flere kvinner enten fritas eller demobiliseres fra nasjonaltjeneste hvis de kan dokumentere ekteskap, graviditet og omsorg for barn, eller hvis de har kontakter i myndighetsapparatet.²⁴ Selv om loven ikke gjør noen forskjell i tjenestetid for kvinner og menn, har myndighetene ifølge disse kildene en mer avslappet holdning til kvinners tjenestegjøring. Dette skyldes ikke regelendringer, men heller praktiske og pragmatiske hensyn. Denne praksisen har imidlertid ført til en økning i tidlige giftemål. Foreldre tar døtrene sine ut av skolen i 15-årsalderen slik at de kan gifte seg og dermed unnsnippe tjenesten.²⁵ Samtidig mister kvinner som ikke gjennomfører nasjonaltjenesten mange privilegier. Antropologen og Eritrea-kjenneren David Bozzini hevder også at mange unge kvinner som unnviker tjenesten, lever delvis i skjul hos familien. Han hevder dessuten at disse kvinnene dimitteres fra tjeneste – uten noen gang å ha tjenestegjort – når de fyller 27 år (Bozzini 2012). Bakgrunnen for en slik ”aldersgrense” er sannsynligvis at myndighetene innser at majoriteten av landets kvinner er gift og har barn innen de er 27 år og dermed ikke er aktuelle for tjeneste.

Kvinner blir også løst fra tjenesten hvis de kan dokumentere tilbud om jobb eller studieplass. Kvinner får dessuten demobiliseringspapirer (Kibreab, samtale i London, mai 2010; Elsa Chyrum, samtale i London, mai 2010; lederne av eritreisk

²⁴ Den britiske ambassaden har opplyst at kvinner som er forlovet, kan fritas fra tjeneste (sitert i UK Home Office 2011). Kvinner som gifter seg mens de er i tjeneste får innvilget permisjon for å gjennomføre bryllup og bryllupsreise, men må ifølge både Kibreab og Chyrum melde seg til nasjonaltjeneste i etterkant. Hvis kvinnen har gode kontakter hos myndighetene, kan kvinner eksempelvis få gjennomføre tjenesten i nærheten av bostedet sitt eller i nærheten av der ektefellen bor.

²⁵ Ifølge UNICEF var 46 % av eritreiske kvinner i 2009 gift før fylte 18 år (sitert i U.S. Department of State 2012).

organisasjon 1 og 2, lederen av en internasjonal organisasjon (3), samtaler i Asmara, februar 2011).

Mødre som ikke har gjennomført nasjonaltjeneste risikerer å bli tatt ved en eventuell *giffa* hvis de ikke kan dokumentere at de har barn. Når de kan legge frem nødvendig dokumentasjon på omsorgsansvar blir de vanligvis løslatt, men dette kan ta noen uker.

Mødre som er fritatt fra tjeneste har vanligvis ikke blitt gjeninnkalt til tjeneste, men det kan forekomme unntak, og menneskerettighetsaktivisten Elsa Chyrum opplyste i 2010 at det stort sett var de militære kommandantene som var ansvarlige for slike beslutninger (samtale i London, mai 2010). Kvinner med barn kan i stedet settes til forskjellige oppgaver i lokalsamfunnet, som for eksempel å vaske offentlige bygninger, utføre ymse oppdrag hos lokale kommandanter, og lignende.

Ifølge en velorientert internasjonal kilde i Asmara er det per april 2013 klare tegn på personellmangel på alle nivå i hæren, og kvinner med barn blir enkelte steder utkommandert til tjeneste (e-post 2. april 2013).

4. DEMOBILISERING

Begrepene *demobilisering* og *dimittering* brukes tidvis om hverandre, og kan skape uklarhet. Mobilisering vil si at en stat samler både tropper og forsyninger for å gjøre seg klar for en krig. *Demobilisering* innebærer derfor at soldatene – yrkessoldater og vernepliktige så vel som reservister - vender tilbake til ordinære tjenesteforhold eller det sivile liv når situasjonen er normalisert. Dette må ikke forveksles med *dimittering*, som betyr at soldatene sendes hjem etter avtjent førstegangstjeneste. Mange eritreere fortsetter å være underlagt landets forsvarsmyndigheter etter gjennomføringen av den lovpålagte nasjonaltjenestetiden på 18 måneder, det vil si at de verken dimitteres eller demobiliseres. Dette skyldes to forhold; Warsay Yikaalo-programmet, som i praksis representerer en forlengelse av nasjonaltjenesten, og den uløste grensekonflikten mellom Etiopia og Eritrea.

4.1 DOKUMENTASJON PÅ DEMOBILISERING OG DIMITTERING

Eritreere som avtjener nasjonaltjeneste kan dimitteres, men dette forekommer i begrenset omfang (se kapittel 3). Nasjonaltjenesteloven har en bestemmelse som tilsier at dimitteringsdokumentet *discharge certification*, eller *certificate of national service completion* skal utstedes til alle som har avsluttet nasjonaltjenesten.

Eritreiske flyktninger som Landinfo intervjuet i Sudan i 2011 (3 og 4), viste til et kontor som ligger i Enda Korea i Asmara som utsteder demobiliseringskort. Kontoret ligger under forsvarsdepartementet, og er det eneste kontoret som utsteder demobiliseringspapirer i Eritrea (samtaler i Kassala, februar 2011).

Flere av samtalepartnerne forklarte at eritreere som har blitt demobilisert de siste årene har fått utstedt et dokument i form av et A4-ark, og ikke et demobiliseringskort.

4.2 HVEM HAR BLITT DEMOBILISERT?

Fram til starten av grensekrigen mot Etiopia i 1998 ble mellom 48 000 og 54 000 tidligere EPLF-soldater demobilisert. Disse ble ifølge Eritrea-kjenneren David Pool gjeninnkalt ved krigsutbruddet (Asylum Tribunal 2007).

Eritreiske myndigheter lovet etter fredsavtalen i 2000 (Alger-avtalen) at 200 000 soldater skulle demobiliseres i tre faser. Ifølge UNDP ble 104 000 eritreere demobilisert fram mot 2005 (Asylum Tribunal 2007). I 2006 var antallet demobiliserte sunket til 65 000. Verken Eritrea-eksperten David Pool eller Gaim Kibreab tillegger imidlertid disse tallene særlig vekt. Pool konkluderer med at de har blitt gitt et demobiliseringskort, men ikke blitt reelt demobilisert (Asylum Tribunal 2007).

Samtalepartnerne til Landinfo i Eritrea og Sudan i 2011 (leder av eritreisk organisasjon 2; representanter for internasjonale organisasjoner 2 og 3) var av den oppfatning at kvinner ble demobilisert fra videre tjeneste for en rekke forhold (se kapitel 3). Samtidig understreket flere av kildene at kvinner kunne bli gjeninnkalt til tjeneste på et senere stadium, og ikke fikk utreisetilattelse før fylte 47 år.

Det er lettere å bli demobilisert fra den sivile delen av nasjonaltjenesten enn den militære, ifølge en eritreer som gjennomførte nasjonaltjenesten i offentlig forvaltning (møte i Asmara, februar 2011). Dette ble bekreftet av to diplomatiske kilder (diplomatiske kilder 1 og 4, møter i Asmara, februar 2011). I prinsippet er begge tjenestene underlagt Forsvarsdepartementet, men i praksis har militære kommandanter betydelig mindre innflytelse over dem som har et ansettelsesforhold hos sivile arbeidsgivere.

Gaim Kibreab understreket i samtale med Landinfo i november 2009 at det er mulig å unndra seg fra ytterligere tjeneste ved hjelp av kontakter og/eller bestikkelser. Flere av kildene under Landinfos reise i februar 2011 og 2013 delte dette synspunktet – eritreere med forbindelser hos myndighetene og tidligere frigjørings soldater kan ordne seg kortere tjeneste, bedre tjenestested og bli demobilisert tidligere (møter med blant andre diplomatiske kilder 1 og 4).

5. STRAFF FOR BRUDD PÅ NASJONALTJENESTELOVEN – TEORI OG PRAKSIS

Det er ikke uvanlig at eritreere i nasjonaltjeneste bryter bestemmelsene i loven på en rekke områder. Folk er frustrerte over en langvarig tjeneste og dårlige økonomiske forhold, og mange forlater landet ulovlig. Andre unnlater å vende tilbake til tjenesten etter permisjon. En del unnlater å melde seg til førstegangstjeneste, men disse blir vanligvis plukket opp av myndighetene senere.

5.1 STRAFFEREAKSJONENE IFØLGE LOVEN

Både Nasjonaltjenesteloven og den eritreiske straffeloven stipulerer strafferammene for brudd på tjenesteplikten. I henhold til Nasjonaltjenestelovens § 37, punkt 1 kan den som bryter lovens bestemmelser idømmes to års fengselsstraff og/eller bot på

3000 birr.²⁶ I § 37, punkt 2 presiseres det at den som unndrar seg nasjonaltjeneste ved bedrageri eller ved å påføre seg selv eller en annen skade/amputasjon, straffes med to års fengsel eller 3000 birr i bot, i tillegg til avtjening av verneplikten. Dersom skaden umuliggjør tjeneste, skal vedkommende idømmes tre års fengsel. I henhold til § 37, punkt 3 vil enhver som reiser ut av landet og som ikke avtjener verneplikten før fylte 40 år kunne straffes med fem års fengsel, fram til vedkommende er 50 år.

I henhold til den eritreiske straffeloven straffes desertering eller uteblivelse etter permisjon med fengsel i inntil fem år.²⁷ Begås forbrytelsen under særlig skjerpene omstendigheter, herunder krig, straffes den med fengsel fra fem år til livsvarig, og i de alvorligste tilfellene med dødsstraff (kapittel 3, § 300, nr. 1 og nr. 2).

Personer som forlater landet i militærpliktig alder vil ifølge en lokal kilde bli sett på som desertører, og bli straffet (eritreisk advokat, møte i Asmara, februar 2011). Kilden hadde imidlertid ikke hørt om noen slike straffesaker i det vanlige domstols-systemet. Heller ingen andre av Landinfos samtalepartnerne i Eritrea og Sudan i 2011 hadde kjennskap til rettsprosesser mot eritreere for brudd på Nasjonaltjenesteloven.

5.2 STRAFFEREAKSJONER I PRAKSIS

Eritreere som unndrar seg nasjonaltjeneste risikerer ifølge ulike kilder først og fremst vilkårlige, utenomrettslige reaksjoner fra militært overordnede. Det er imidlertid utbredt usikkerhet og vilkårlighet rundt omfanget av dette, hva man utsettes for og profilen på dem som er utsatt. Eritreere som gjennomfører tjenesten i sivil sektor er ifølge samme kilder mindre utsatt for militære straffemåter enn de som er i militær sektor (diplomatiske kilder 1 og 4; eritreisk kilde i nasjonaltjeneste i offentlig forvaltning, samtaler i Asmara, februar 2011).

Tendensene som ifølge disse kildene har avtegnet seg er:

- Avhopp/unndragelse fra nasjonaltjeneste og påfølgende utreise fra Eritrea anses som mer alvorlig enn å komme for sent tilbake etter permisjon.²⁸
- Det kan være et skille mellom de som unndrar seg den militære delen av tjenesten og de som unndrar seg den sivile delen. De førstnevnte anses som desertører og er i større grad utsatt for fengsling og fysiske overgrep enn avhoppere fra sivil tjeneste. Enkelte mener at de sistnevnte kan vende tilbake til tjenesten, men får da gjerne strengere arbeidsvilkår og en mindre komfortabel tjeneste.²⁹
- Folk med kontakter og nettverk kan slippe med lettere reaksjoner.

²⁶ I 1997 ble valutaenheten i Eritrea endret til nakfa. 3000 birr tilsvarer i dagens vekslingskurs ca. 2600 nakfa eller 930 norske kroner.

²⁷ Eritreas straffelov, *Transitional Penal Code of Eritrea*, er identisk med Etiopias straffelov av 1957.

²⁸ Mange unnlater å returnere etter permisjon, og det skjer hele tiden, ifølge en diplomatisk kilde Landinfo møtte i februar 2011. Kilden opplyste at de får dårlige arbeidsoppgaver/vilkår, eksempelvis noen måneder med fruktplukking, inndragelse av mobil, osv.

²⁹ Én kilde refererte til et eksempel på en eritreer som rømte fra sin sivile tjeneste i Barentu til Sverige. Han mistrivdes og angret, og kontaktet myndighetene fordi han ville tilbake. Ved retur fikk han tilbake igjen stillingen i Barentu, fordi det var mangel på lærere.

- Eksileritreere som rehabiliterer forholdet til myndighetene ved å signere angrebrev, betaler 2 % -skatten og ikke deltar i myndighetskritiske aktiviteter, vil være mindre utsatt for reaksjoner fra myndighetene ved hjemkomst enn dem som ikke rehabiliterer sitt forhold til myndighetene.

Reaksjonene tjenesteunnavvikere og -avhoppere utsettes for omtales også i UNHCRs anbefalinger fra april 2011:

In practice, punishment for military offences is carried out extrajudicially, and has been reported to include "shoot to kill" orders, detention for long periods often in inhumane conditions, torture and forced labour. Draft evaders/deserters are reported to be frequently subjected to torture, while conscientious objectors can face severe physical punishment as a means of forcing them to perform military service. Furthermore, extrajudicial executions are allegedly ordered by local commanders and carried out in front of military units for what are considered serious military offences (UNHCR 2011).

Over 40 desertører som ble intervjuet av HRW i 2009, og som alle hadde vært fengslet gjentatte ganger for ulike forhold (som varierte fra å stille spørsmål om pensum til forsøk på å flykte fra nasjonaltjeneste), forklarte at:

Deserting from the army or even expressing dissent over the indefinite military service is viewed as a political issue by the government. Therefore, most prisoners held for political reasons are detained without charge or trial for refusing or questioning national service or for offences punishable under military law. Even where detainees may have committed a potential crime under military law, numerous former detainees told Human Rights Watch that there was no system of military justice, that they were simply imprisoned on the orders of their commanders without any courts-martial or other procedure (HRW 2009, s. 27).

I amerikansk UD's rapport om menneskerettighetsforhold i Eritrea i 2011, omtales at eritreere som unndro seg nasjonaltjeneste ble satt i forvaring i lengre perioder (U.S. Department of State 2012).

5.2.1 Overgrep mot familiemedlemmene til personer som unndrar seg militær nasjonaltjeneste

Det har vært rapportert om trusler mot familiemedlemmer til eritreere som unndrar seg nasjonaltjeneste siden 1999. I juli 2005 rapporterte Amnesty om arrestasjoner av hovedsakelig foreldre, men også andre familiemedlemmer, til unge eritreere som hadde desertert eller unnlatt å møte til tjeneste etter 1994. Rapporteringene i 2005 gjaldt hendelser i Dedub-regionen sør for Asmara, og ved grensen til Etiopia. De skal ha blitt løslatt mot kausjon på mellom 10 000 og 50 000 nakfa, det vil si mellom ca. 4000 og 20 000 norske kroner, hvis de kunne garantere at den aktuelle slektningen dukket opp (Amnesty 2005). I 2006 omtalte Amnesty nye arrestasjoner av familiemedlemmer i Asmara. De skal ifølge Amnesty ha fått valget mellom å betale bøter på 50 000 nakfa (ca. 20 000 norske kroner) eller sørge for at familiemedlemmet dukket opp. De som ikke kunne dette, risikerte å måtte tjenestegjøre i seks måneder på vegne av den som hadde stukket av.

Desertørene HRW intervjuet for rapporten *Service for life*, omtaler også frykt for fengsling, bøtelegging eller konfiskering av familiemedlemmers eiendom (HRW 2009, s. 45-46).

En diplomatisk kilde som Landinfo har tillagt stor vekt i dette spørsmålet, mener at straffereaksjoner mot familiemedlemmer til personer som unndrar seg militær nasjonaltjeneste er avhengig av en rekke forhold, og at det ikke er noe automatikk i reaksjonene. Kilden mener at fengslinger av familiemedlemmer i liten utstrekning forekommer i Asmara, men at det kan skje på landsbygda. Fengsling avhenger videre av posisjonen til den som har forlatt landet. Det er større sannsynlighet for reaksjoner mot familiemedlemmer til personer som har en sentral rolle i militæret, enn vanlige tjenestepliktige i sivil sektor i nasjonaltjenesten. Kilden mente dessuten at myndighetene gjør en viss vurdering av “skyldspørsmålet”. Skjer deserteringen mens den tjenestepliktige er på permisjon hos sine foreldre, er det større sjanser for reaksjoner mot foreldrene enn om den skjer i forbindelse med utføring av tjenesten.

Familiemedlemmer som blir fengslet soner kortvarig under relativt bedre forhold enn både de nasjonaltjenestepliktige selv og medlemmer av kristne minoritetsgrupper, ifølge denne kilden, som ikke hadde inntrykk av at disse fangene holdes i metallcontainere eller i underjordiske celler, eller at de blir utsatt for mishandling. De får motta besøk av familiemedlemmer som kan ha med ekstra mat og klesskift (diplomatisk kilde 1, e-post 2010).

6. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Amnesty (2006, 21. desember). *Eritrea: Over 500 parents of conscripts arrested*. London: Amnesty. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/asset/AFR64/015/2006/en/e1cd5b18-d3c6-11dd-8743-d305bea2b2c7/afr640152006en.html> [lastet ned 3. april 2013]
- Amnesty (2005, 28. juli). *Eritrea: Hundreds of relatives of military conscription evaders and deserters*. London: Amnesty. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/asset/AFR64/011/2005/en/ef9b6dab-fa19-11dd-999c-47605d4edc46/afr640112005en.pdf> [lastet ned 3. april 2013]
- Asylum and Immigration Tribunal (2007, 26. juni). *MA (Draft evaders – illegal departures – risk) Eritrea CG [2007] UKAIT 00059*. London: Asylum and Immigration Tribunal/Immigration Appellate Authority. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/46822c3f2.html> [lastet ned 3. april 2013]
- Awate (2007a, 3. oktober). Scores of Eritreans die at Wi'A. *Awate*. Tilgjengelig fra <http://www.awate.com/portal/content/view/4634/3/> [lastet ned 20. juli 2011]
- Awate (2007b, 28. mars). Eritrean regime issues circular to cut down desertion. *Awate*. Tilgjengelig fra <http://www.awate.com/portal/content/view/4502/3/> [lastet ned 20. juli 2011]
- Awate (2008, 22. mai). Government's Independence Day present: More youth round ups. *Awate*. Tilgjengelig fra <http://www.awate.com/portal/content/view/4854/17/> [lastet ned 20. juli 2011]
- Bozzini, D. (2012, 16. februar). *National Service and State Structures in Eritrea. Agreed minutes*. Bern: Federal Office for Migration. Tilgjengelig fra <http://www.ejpd.admin.ch/content/dam/data/migration/laenderinformationen/herkunftslanderinformationen/afrika/eri/ERI-agreed-minutes-bozzini-e.pdf> [lastet ned 3. april 2013]
- Chyrum, Elsa (2006, 25. april). Testimony: Ex-prisoner of Brigade Six, Sawa. *Awate*. Tilgjengelig fra <http://www.ehrea.org/prisoTestimonwa.htm> [lastet ned 3. april 2013]
- Efrem, Samrawit (2011, 23. april). Sawa: Centre of empowerment for young Eritreans. *Shabait*. Tilgjengelig fra <http://www.shabait.com/articles/q-a-1662-awa-center-of-empowerment-for-young-eritreans-> [lastet ned 3. april 2013]
- [Etiopias straffelov] (1957, 23. juli). *The penal code of Ethiopia 1957*. Addis Abeba: Negarit Gazeta. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/49216a0a2.html> [lastet ned 3. april 2013]

- Healy, Sally (2007, 20. april). *Eritrea's economic survival*. London: Chatham House. Tilgjengelig fra <http://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Africa/200407eritrea.pdf> [lastet ned 3. april 2013]
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2009, 16. april). *Service for life. State repression and indefinite conscription in Eritrea*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/en/reports/2009/04/16/service-life-0> [lastet ned 3. april 2013]
- Kibreab, G. (2009a). Forced labour in Eritrea. *The Journal of Modern African Studies*, 47(1), 41-72.
- Kibreab, G. (2009b). *Eritrea. A Dream Deferred*. Suffolk/Rochester: James Currey.
- Müller, T. (2008). Bare life and the developmental state: implications of the militarisation of higher education in Eritrea. *The Journal of Modern African Studies*, 46(1), 111-131.
- [Nasjonaltjenesteloven] (1995, 23. oktober). *Proclamation of National Service of the Government of Eritrea*. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/3dd8d3af4.html> [lastet ned 3. april 2013]
- Shabait (2011, 17. juli). Vocation training center graduates over 2 000 students. *Shabait*. Tilgjengelig fra <http://allafrica.com/stories/201107181027.html> [lastet ned 3. april 2013]
- UK Home Office (2011, 15. april). *Country of origin information report Eritrea*. London: UK Home Office. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4dabf33c2.html> [lastet ned 3. april 2013]
- UNHCR (2011, 20. april). *UNHCR eligibility guidelines for assessing the international protection needs of asylum-seekers from Eritrea*. Geneve: UNHCR. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4dafa0ec2.html> [lastet ned 3. april 2013]
- U.S. Department of State (2011, 8. april). *2010 Human Rights Report: Eritrea*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2010/af/154345.htm> [lastet ned 3. april 2013]
- U.S. Department of State (2012, 11. mars). *2011 Human Rights Report: Eritrea*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?dliid=186194> [lastet ned 3. april 2013]
- U.S. Embassy Eritrea (2006, 27. november). *Sawa: A school, a training camp and a detention center*. Asmara: U.S. Embassy Eritrea. Tilgjengelig fra <http://wikileaks.org/cable/2006/11/06ASMARA995.html> [lastet ned 3. april 2013]

- World Bank (u.å.). *School enrollment, primary (% net)*. Washington D.C.: The World Bank Group. Tilgjengelig fra <http://data.worldbank.org/indicator/SE.PRM.NENR> [lastet ned 3. april 2013]

Muntlige kilder

- Chyrum, Elsa. Leder av Human Rights Concern Eritrea. Møte i London, 25. mai 2010.
- Diplomatisk kilde (1). Samtale i Asmara, februar 2011; e-postkontakt 2002-2013.
- Eritreisk advokat. Samtale i Asmara, februar 2011.
- Eritreisk flyktning (1). Samtale i Kassala, februar 2011.
- Eritreisk flyktning (2). Samtale i Kassala, februar 2011.
- Eritreisk flyktning (3). Samtale i Kassala, februar 2011.
- Eritreisk kilde som avla nasjonaltjeneste i offentlig sektor. Samtale i Asmara, februar 2011.
- Eritreisk kvinne. Samtale i Asmara, februar 2011.
- Kibreab, Gaim. Professor i flyktningstudier ved Department of Social and Policy Studies, London South Bank University. Møter i Bern 5. november 2009 og i London 26. mai 2010.
- Lederen av en eritreisk organisasjon (1). Samtale i Asmara, februar 2011.
- Lederen av en eritreisk organisasjon (2). Samtale i Asmara, februar 2011.
- Lederen for en internasjonal organisasjon (1). Samtale i Asmara, februar 2011.
- Medlem av kristen minoritetsgruppe. Samtale i Asmara, februar 2011.
- Offisiell eritreisk kilde (1). Samtale i Asmara, februar 2011.
- Offisiell eritreisk kilde (2). Samtale i Asmara, februar 2011.
- Diplomatiske kilder i Asmara. Samtaler 29. januar- 5. februar 2013.
- Internasjonale representanter i Asmara. Samtaler 29. januar – 5. februar 2013.